

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.

Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Имовно стање Добротворних Задруга Српкиња.

Већ од неколико година покушавамо, да прикупимо рачунске извештаје од појединих овоостраних Добротворних Задруга Српкиња, како би из њих сазнали, какво је имовно стање наших задруга, које служи на хумане и просветне цели овоостраног народа, па нисмо били до сад у стању да то изведемо.

Сад смо се решили, да издамо преглед тог стања бар од оних задруга, које су нам слале своје извештаје, било засебно, било у извештајима, за „Женски Свет“ из прошле две године, да бар приближно можемо сазнати, с каквим капиталом располажу наше Добротворне Задруге за оне цели, које су истакле на својим заставама.

У Аустро-Угарској и оним деловима нашег народа, који се придружише нашем задружном венцу, има за сад 64 оваке задруге, од тих су нам познати новчани искази управо од половине њих и то:

1. Бањалука на крају 1907. г.	
имала је:	К 8.460'44
Има своје забавиште	
2. Беч је имао на крају 1907. г.	К 291'41
3. Ст. Бечеј 1907. г.	К 11.792'88
За пренос	К 20.544'73

	Пренос	К 20.544'73
4. Турски Бечеј до краја 1906.	К	593'69
5. Будимпешта имала је до краја 1907. г.	К	270.036'52
Има свој девојачки интернат.		
6. Вршац 1906. г.	К	11.214'33
Има радничку школу.		
7. Вуковар 1907. г.	К	12.675'96
8. Голубинци 1907 г.	К	255'—
9. Грачац 1906. г.	К	255'58
10. Госпић 1906. г.	К	3.168'47
11. Дарувар 1907. г.	К	4.330'—
12. Бос. Дубица 1907. г.	К	3.638'—
13. Жабаљ 1906. г.	К	206'72
14. Задар 1906. г.	К	5.510'17
15. Загреб 1907. г.	К	55.389'30
Има свој женски интернат.		
16. Земун 1907. г.	К	15.023'78
Ствара фонд за забавиште.		
17. Ириг 1907. г.	К	3.169'33
18. Карловци 1907. г.	К	4.516'43
19. Кикинда 1906. г.	К	29.778'56
Има своју радничку школу.		
20. Книн 1906. г.	К	2.280'62
21. Митровица 1907. г.	К	15.617'09
22. Мостар 1907. г.	К	6.657'91
Има своју радничку школу и ђачку трпезу.		
23. Нови Сад 1907. г.	К	50.814'19
Ствара фонд за домаћичку и радничку школу.		
За пренос	К	515.680'36

	Пренос	К	515.608.36
24. Осек 1906. г.	.	К	7.411'48
25. Панчево 1907. г.	.	К	13.408'23
Има своју раденичку школу.			
26. Сарајево 1907. г.	.	К	13.520'86
Има своју раденичку школу и ђачку трпезу.			
27. Сегедин 1906. г.	.	К	5.241'17
Издаје штипендије.			
28. Сомбор 1907. г.	.	К	11.455'—
Издржава приправнички алум- неум (интернат).			
29. Суботица 1907. г.	.	К	19.363'15
30. Темишвар 1907. г.	.	К	3.490'26
31. Дољ. Тузла 1907. г.	.	К	1.913'30
32. Бела Црква г.	.	К	3.171'—

Свега: К 599.654'83

Као што се види, ове 32 Добротворне Задруге Српкиња располагале су још прошле године са близу 600.000 К капитала, а данас су за цело претуриле ту своту. Кад се узме, да и она друга половина наших задруга, и ако су већим делом младе и почетне, ипак могу располагати са 100 и више хиљада круна, онда знамо, да су наше задруге материјално толико ојачале, да могу изићи, бар већи део њихов, из оквира својих локалних потреба и брига и да се могу бацити и на шире поље заједничког општег рада на ху-

маном и просветном пољу оностраног народа.

Ми ћемо се потрудити, да у току идуће године приберемо сав материјал, који служи општим народним интересима не само у новчаној, него и моралној страни ових задруга, па да дођемо једном до чисте слике целокупног стања наших Добротворних Задруга, које се везале у венац оностраних женских удружења, те ћемо, према томе, моћи за будуће лакше одредити своје заједничко деловање за оне послове, што нас чекају на том путу.

Ми ћемо се, ако Бог да, почетком идуће године, обратити свим појединим задругама са исказима, што ће поједине управе попунити, па ћемо онда ваљда моћи сазнати читаво имовно и морално стање наших задруга. И у то име поздрављамо све Добротворне Задруге и молимо их, да не клону у својим племенитим и човекољубивим потхватима, јер наш напавени народ очекује с правом помоћи и од њих као својих матера и сестара, које су део тога народа и које падају а и напредују са својом браћом и својом децом.

З и м а.

*Снег веје без престанка, степла је зима јака,
У шоплим хаљинама господи иду многа,
На углу улице једне зурена стоји дака
И руку пружа: „Молим у име Бога...!“*

*Ал нико да се нађе, да пружи новчић који,
Угодност своју зими небадо људи кваре.
На сухом лицу њеном слезнута суза стоји,
А мени жао беше сироте даке старе.*

*И кад јој прићи хтедох, њу хладни ропац стиже,
На снег се сруши јадна и чух где људи здоре:
„Где ли је редар само“? „Ево та, већ је диже,
Мијана мора да је, њу треба да затворе...“*

Клуз 5. новембра 1908.

Дим. П. Стојшић.

Скривено благо народно

У ово материјалистичко доба, када се људи не цене ни по телесној ни по умној снази својој, већ по садржини својих шпагова, главно

мерило за вредност свега људскога блага постао је новац. Он се сматра управо правим благом људским. Идеалистима је обично криво, што је

то тако, јер држе да је тиме поткопано свако узвишеније схватање, да се тиме потцењују многе врлине човекове, које се не могу новцем исплатити. Љубав, верност, одушевљење, пожртвовање, пријатељство не могу да се одмере новчаним дневницама према заради од случаја до случаја, као што се награђује продуктиван рад, као резултат телесне и умне снаге, и онда се држи да се све то губи без заслужене награде у овоме свету, те због тога да те врлине и исчезавају. Тако изгледа то само површном посматрачу. И то бива додуше донекле код обичних малих духова, цицијаша. Али онај виши практични дух не губи никакву снагу из вида, у вишим трговачким и друштвено-политичким сферама све те врлине и други природни дарови налазе своје достојно признање и примену, те се тако све посредно ипак претвори у новчану вредност. Тим путем је створио практични Енглец и ону пословицу: Време је новац. И то дакле, што изгледа да није у човековој власти, када се посредно — радом примени у човекову корист, и то постаје новац. Тако се и љубав према позиву, верност, одушевљење, пожртвовање, пријатељство награђује обично вишим поверењем, поверљивијом позицијом, положајем, па и материјалном наградом, која је скопчана са вишим позивом. Па то нам може служити за утеху, да иако сматрамо новац за ниско мерило за сваку вредност, ипак никаква врлина не пропада ето у сваком случају, ако и бива да не постигне одма на сваком кораку такве материјалне одштете и замене.

Али и мимо ту награду има и друге одштете и одликовања за добро дело, које потиче из племенита срца и сазрева под сунцем врлина. Једна је така, да никад не изостаје, а то је лично осећање задовољства из уверења да је човек учинио нешто племенито и добро; а ту неизоставну награду прати увек још и признање других људи у свакоме моралном друштву, а то се уписује и на листове историје и продужује живот оном имену, које носи такав човек, и после његове смрти. То је оно, што истиче и наш песник, кад вели:

„Ал што певах, неће пропанути,
Након мене хоће останути.“

То је ето идеална награда, којом су се у најстарија времена људске просвете најпре песници поносили и њу својим делима приписивали. Зато се у то доба код људи од срца и

полета највише ценили производи поезије не само појединаца него наскоро и целога народа, те су људи и прикупљањем тих производа стицали славе и вечност имену своме. Истичем овде само најчувеније име у нашем народу са тих заслуга, наиме Вука Стефановића Караџића. И он је славу своју стекао откривањем скривенога блага народног и њиме ударио основ новијој просвети српској.

Али је то благо поникло само у једноме правцу рада духа људскога, изражена једним начином — живом речи, али дух је људски искра свемогућег Бога Духа, који је свуда, на сваком месту и у сваком виду, те се по његову образу и људски дух шири и ради у свима правцима и видовима. Он је зато наскоро осетио да иста награда признања, која се досуђиваше плодовима песничким, иде и свима другима пољима рада срца и ума човекова, те је ореолом бесмртности овенчао чела многих научника и проналазача свију струка, заслужних за опћи напредак људски, па се је тако и оно поље народнога рада проширило данас већ многоструко пред истраживачима, обећавајући им жетву славе и признања.

Данас видимо и тражимо у крилу народа осим производа исказаних језиком и друге производе духа, на којима се види његова народна прта, и то је оно скривено благо, које нам још треба открити. Амо иду сви изрази народнога живота у кући и ван куће, самосвојност му изражена у обичајима, у оруђу и оделу народном и свему, што носи на себи печат рада руке и духа човекова. Све то данас ценимо као лествице, на којима се човек пење пут напретка свога. Па зато се и цени све то и заслуга се стиче прикупљањем и бележењем свију појава народнога живота, које се крсти једним опсежним именом фолклор т. ј. наука о народу и његову животу.

У томе раду за познавање нашега народа има једна грана, коју морамо да препустимо женскињу нашем, јер је оно већином и творац те врсте производа, те се може у тој грани сматрати стручњаком првога — непосреднога слоја. То је ношња народна. Ми ношњу нашега народа са свима јој особинама у историјском развоју па ни у покрајинским јој појавима данас још не познајемо и то је једна задаћа, коју треба наше женскиње да нам помогне да решимо. Нарочито пак ону уметничку страну

њену, коју су већ крестили поезијом женске душе, наиме вез и кићење народног одела уопће треба женска душа и да нам открије и протумачи.

У томе је већ пробијен лед, учињени су већ први почеци радovima гђе Савке Суботићке и Јелице Беловићеве Бернадзиковске, којима је и Матица Српска отворила двери своје. Али су то само први еклектички, случајни пабирци и делимичне ниске из тога огромнога блага, које треба у свима појединостима да познамо најпре прикупљањем и описивањем, па тек онда ћемо бити у стању да упоређењем утврдимо историјску му постепеност у развиту народне особности и стране примесе, страногa утицаја.

Народна се ношња додуше у нашим крајевима, где је наш народ измешан са западним грађанским живљем других народа, већином запустила и замењена је опћом грађанском ношњом, али готово увек налази и у тој опћој ношњи народни укус и дух свога израза, те поред све једноликости и градиву, ипак се разликује по кроју одело српске жене и српског мушкарца сељака од одела његова суседа Немца, Мађара и Румуна, а нарочито се то види на свечаном оделу девојака и момака, ако се нису савим дали на моду, те сакато имитују интелигенцију.

Али има у нас крајева и осим Србије, Босне, Херцеговине, Старе Србије, Далмације и Црне Горе, где се је очувала посебна народна ношња, као н. пр. у Лици и Славонији, те је ту свуда доста нарочитог поља за истраживање нашем интелигентном женскињу, које живи у народу, те га има из дана у дан пред очима, а нарочито нашим учитељицама, да себи прибаве пријатне забаве у слободним часовима и да опет послуже просвети свога народа. То нарочито препоручујемо онима одушевљеним Српкињама, које се отимају, да и на перу огледају своју снагу. Уверени смо да би овако много пре дошле до заслуженога признања, него на пољу маште и теоријскога рада, за који у својим скупченим приликама немају довољно помоћних средстава књижевних, те им рад никада не донесе сарамерна успеха према уложеном труду.

Али осим тога опћега, познатогa и приступачнога поља за рад те врсте, овом приликом хоћу још да скренем пажњу на један до сада занемарен огранак нашега народа, који се је у тешким временима пре 500 година још одцепио

од језгре Српства и запао у страну околину, али је до сада ипак сачувао старе српске обичаје и особине, иако му је свест о српству потавнела. То су преко 10.000 наших Крашована у Банату, у Крашовско-Северинској жупанији између Оравице и Решице. Ја сам имао прилике већ да у Летопису Матице Српске прикажем обичаје и језик тога народа, из чега се јасно види да су они пореклом Срби, а то су и други, страни и наши људи утврдили и истакли. Прируци ми је овога пута једна карта г. др. Радивоја Симоновића, лечника сомборског, од VII/22., који је овога лета походио пре мене те крајеве, а она гласи овако: „Обишао сам са апаратом ваше Крашоване. Чисти Срби и то не из источних него више из западних страна, Говоре управо од искони екавски па је накаламљен некад икавски“ (лепо — липо, дете — дите). Овамо Вам не вреди доћи без фотграфског апарата. Учите фотографирати прво!“ Али ја сам летос походио и сам те крајеве и том приликом сам ухватио везу и са интелигентнијим Крашованима, па сам од г. Теодора Бирте, трговца у Клокотићу, добио и нов опис крашованских народних обичаја на немачком језику, коју ћу ради допуне свога пређашњегa рада такође објавити; а овде истичем само једну његову карактеристичну исповест. Говорећи о даћи, помену, коју они зову „помана“ надовезује свако: „Тај обичај води своје порекло из православне вере за знак да су Крашовани поникли из Босне и српске вере, јер Бугари, Хрвати и ниједни други Словени немају тих обичаја — свечара и помане. По предању су Крашовани 1434—1443. год. турским ратом претерани амо и настанили се већином на реци Карашу и околини и основали прву опћину Крашово. Осталих 6 мањих опћина: Клокотић, Лупак, Водник, Равник, Нермић и Јабалча, које су после преселења у то време по бреговима имале своје станове и раштркано живљаху, где се прастари темељи и данас налазе, доцније су од власти збијене у опћине и сједињене у села. По причању њихове прадедове су фратри Фрањевци као људе, који су као изгубљене овце живели, потражили у њиховим брдским становима, ново рођенци им крестили и превели их у римокатоличку веру. Тако су досељеници Срби Бошњаци мало по мало сви постали католици, али се староверски (православни) обичаји до данас у том народу пресађивали са колена на ко-

лено и вечито ће остати међу католицима Крашованима. Турци су владали у Банату од 1558. до 1718., свега 160 година, те су се Крашовани за 115 година пре Турака доселили“.

Тиме се ето и из уста самога народа ма и касно данас чује историјска истина, која нам даје права, да ту браћу нашу као своје пригрлимо.

Али не само старе српске обичаје, које и ми негујемо, него и своју народну ношњу су Крашовани сачували, коју смо ми у Бачкој и Банату забили, и то је оно, што нас овде нарочито занима и на што хоћу да скренем пажњу наших Српкиња. По њојзи они јако одударују од своје румунске околине, а ево, како ту ношњу г. Бирта приказује:

»Одело овога народа састоји се из домаћих рукотворина. Платно се преде, тка и бели од лана и кудеље, коју сами производе, уз додатке „Wattergarn-а, Muligarn-а и Baumwolle.“ Сукно од домаће вуне такође сами ткају, у ваљаоници ваљају, и од тога праве сељачки шавци чакшире и „лајберл“ е (прелуке) са обилним украсима од гајтана. Сав украс се састоји из самих крстића, што православно хришћанство подсећа на старе крсташке војне, када је сваки хришћанин, који је прешао из незнабоштва, означен бивао крстом на леђима. Кабанице се редовно купују (код абаџија), а кожухе праве ћурчије од овче коже. Младе жене носе обично до десете им године удадбе, ако не наступи жалост међутим, црвене двороге капе (керпе-крпе), које откају саме од памука, финога берлинера и свиле са сребрним и златним жицама. Те се капе после покрију врло лепим и финим обојеним купљеним свиленим или вуненим марамама од вуне мерино-оваца. Старије жене носе беле двороге капе на глави са белим или жутиим свиленим или већином вуненим марамама, које само ноћу скидају са главе. Сукње (кеце) саме ткају од бојене пређе, а за време жалости спремају их од сасвим црне вуне. Појасеви (канице) ткају се од врло финога берлинера, па се свилом податкивају. Обућа је и женскињу радним даном опанци, а недељом и свецем носе ципеле. Прслуци („пелтари, уклопачи, грудеша“) праве се од сасвим беле овче коже, украшени су црном огрлицом и разним црвеним шарама од ире. Тако

исто и кожухе спремају ћурчије, а њих зими носе као горњу одећу.“

Осим тога мушкарци носе гаће и дугачке кошуље, које се украшавају лепим везом сваке врсте. Кад се обувају у опанке, онда носе обојке (објала) и женскиње и мушки, и то беле и „српске“ — ишаране, али женскиње само „српске“. Тако их баш они зову. Карактеристичне су женске сукње, које нису уздуж сашивене, него се носе из једне поле тако, да их женскиње обмота око паса па до испод колена и око паса привезу их шареном тканицом. Испод колена до преко чланака види се везена или клечана кошуља. Тканице носе и женскиње и мушкарци. Тканице, кеце, објала и крпе у женскиња највише упадају странцу у очи као карактеристика крашованске ношње.

Да напоменем овде још да се одело, нарочито лепе везене и украшене капе, чувају у кући са колена на колена као део женскога блага, па се налази таквих старих још од пре 100 година, н. пр. у једне породице у Крашову, која се зове Удовица, те се на њима може проучавати донекле и историја народнога веза у Крашована, па тим лакше хватати веза са везом у Српкиња.

Ето дакле и то је скривено благо народно — српско, те овим обраћам пажњу на њ нарочито нашим интелегентним Српкињама, међу њима у првоме реду српским учитељица, од којих многе одлазе на летњиковање у Штајердорф, а могле би то исто да учине и међу Крашованима, чији је крај својом лепотом занео и г. др. Симоновића, да ме преклиње да учим фотографирати, пре него што пођем међу Крашоване. Али када већ свој у српском народу заслужени новац троше међу Немцима у Штајердорфу, нека учине бар толико српској народној ствари, да се за неколико часова и без великог трошка спусте преко Анине до Крашове, одакле као по врту може човек одшетати до осталих села, те нека тамо побележе и проуче ово благо народно, које ће нас за цело још једном споном везати за ову, као што вели честити старина г. Теодор Бирта — „стару — стару изгубљену и опет најдену браћу српског народа.“

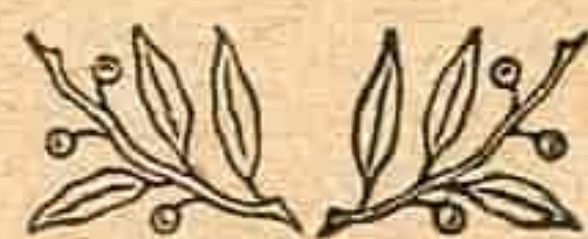
Том приликом препоручујем свакоме походнику Крашована да не пропусти да оде до ро-

дољубива и просвећена трговца г. Теодора Бирте у Клокотићу, који ће га са вољом, тачним познавањем и као самосталан човек без зазора упутити на све изворе блага народног.

Ово пак нека му је од мене први израз признања.

У Н. Саду уочи св. Ваведенија 1908.

Јован Живојновић,
проф.

Моја туга.

Када сунце клоне сјајно
Кад се спрема свом западу
Ја излазим тада шужна
Да одушке дам свом јаду.

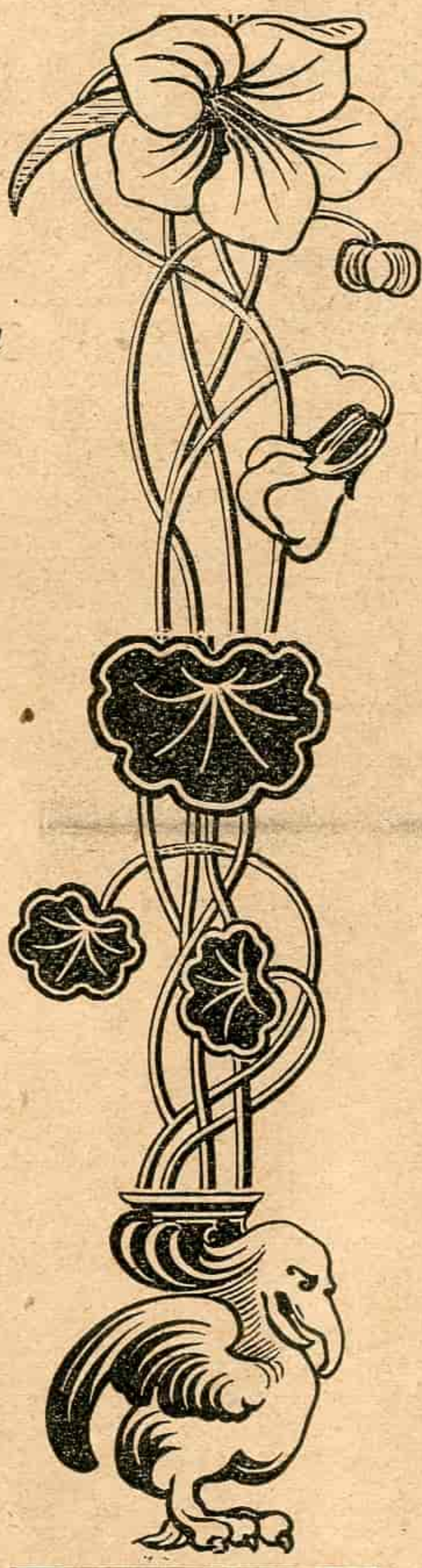
Мисли моје жеље моје
У оној су шам' дрвешу
Тамо гледам тамо тражим
Закопану своју срећу.

Суза стиже једна другу
У груд'ма се срце стече
Та у оној хладу тамо
Мајмилији мојој леже.

Брату, сеја већ одавно
На тродови цвеће цвати
А поред њих хумка нова
Поред њих је мила мати.

Мајко мила, срећо моја!
Та како те људях јако
О једина жељо моја
Ти ми даше сунце јарко.

Како си ме ти људила
Та не може нико тако
Твоја ј' љубав нежна, силна
О једина моја мајко.

Та ми још и свет говори
Све пролази па и пута
Али мени веруј неће
Верна ми је увек друга.

Може престати али тада
Кад и мене у трод спрате
Да, тада ћу престати само
Влашка мајко мисли' на те.

Сунце зашло, ветрић пири
Носи мирис шарном цвећу
Ја још гледам, ја још тражим
Закопану своју срећу.

Славуј негде прижељкује,
Звуци песме уздрхтали
И он кад кад ко да јеца
Ко да плаче ко да жали.

Ја се пренух око мене
Свуда тамо пала веће
А срце ми долно јекну
Хајде нема за те среће.

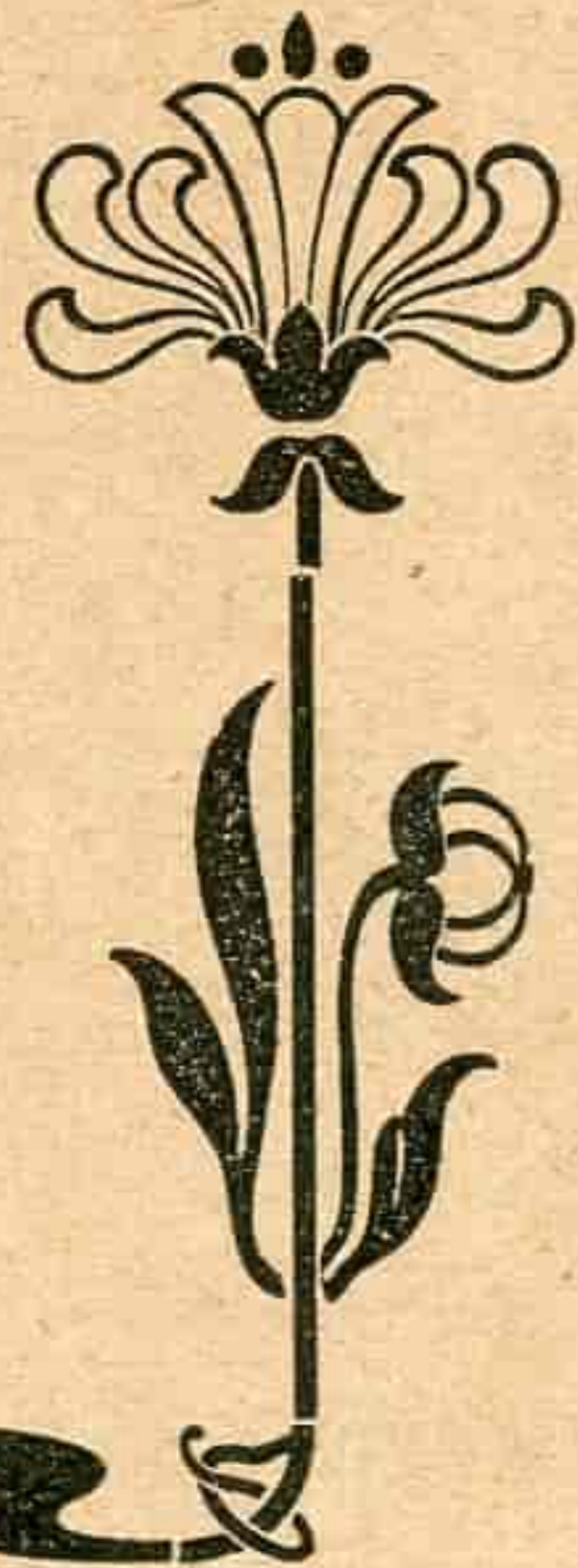
Света сени моје мајке
Успомено моја мила
Кад те мајко ја имадох
Ах како сам сретна била!

Вера.

С р п к и њ е!

Потпомажите своје листове.
Оснивајте свуда своје Добротворне Задруге.
Приређујте сваке године по једну забаву у
опште народне сврхе.
Помишљајте на своје петогодишње састанке.

Међ горама.

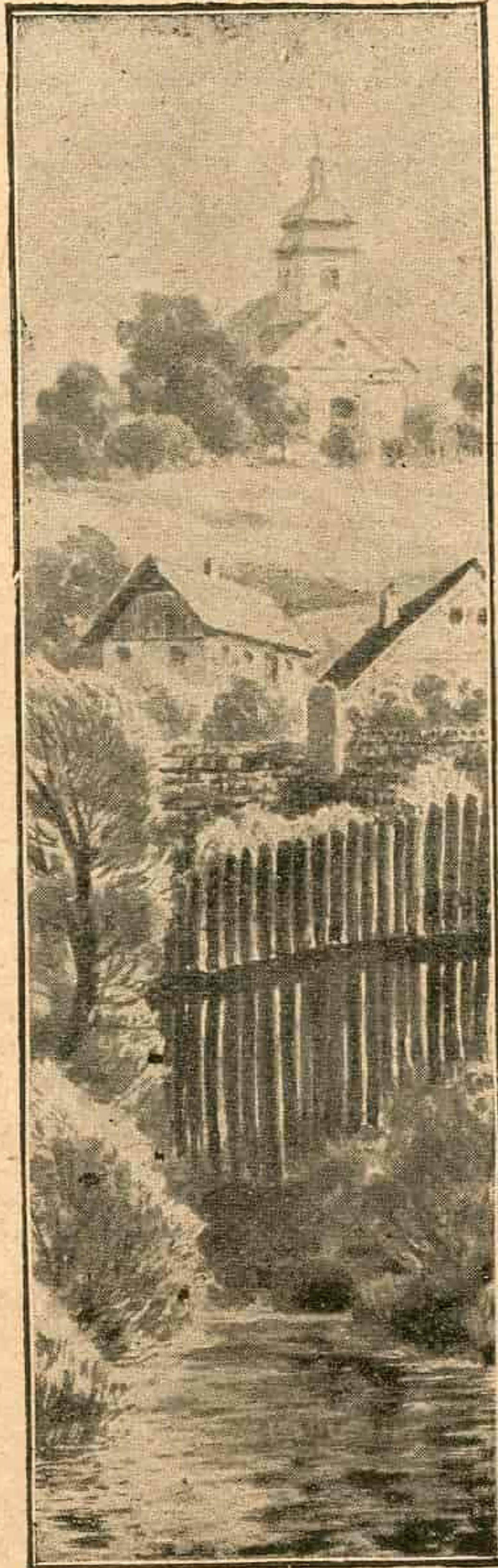

Међ горама
Ливада је
Зелена;
Међ транама
Тадука је
Румена.

На ливади
Кадифли је
Долама —
На долами
Свилена је
Марала.

На марали
Средрна је
Шамдура.
По шамдури
Жица златна
Паднула ...

Ту се молице
И девојке
Шрају;
Ту се дивне
Српске песме
Певају! ..

Фрула свира,
Срце дира —
Милина!
Од милине
Одјекује
Планина ...

По планини
Чоданчићи
Скакућу,
У слободи
Мали шаћи
Цвркућу ...

Плавил недоли
Златно сунце
Одмиче: —
Вечерње се
Руменило
Тримиче.

Фрула свира,
Срце дира —
Милина!
Од милине
Одјекује
Планина! ...

Чед. М. Шљивић.

24. јануара 1908.

Како Американке купе добровољне прилоге.

Наша сарадница и покретачица при оснивању Добротворне Задруге Српкиња у Сан Франциску у Америци, сада тајница и најагилнија чланица те задруге, гђа Олга С. Зеновић саопштава нам, како поступају Американке хуманих установа, кад траже од публике добровољна прилога.

Задруга женскиња у том граду намерна је, да подигне тамо дечију болницу, за коју јој треба и народног прилога. За ту цел изабрала је суботу, 25. октобра (7. новембра) о. год. баш дан општег пазара за целу Америку.

Дале су наштампати на једном ма-

лом квадратићу (карти) од папира зелен крст и око њега речи: „Биљег дан — за Дечију Болницу.“ У кућу тог квадратића провукле су кроз мали отвор врпцу памучну, с којом се може тај квадратић везати за дугме или око руке, ноге; или кроз рупе од капута. Одборнице су имале своје станове у појединим крајевима вароши, па су одатле слале децу или чланице задружне на улицу, те су продавале те карте по 10 новчића, а купци су вешали то на капуту. Ко је имућнији купио је више и било је таквих кавалера, који су били тако рећи обучени у овим картама, особито

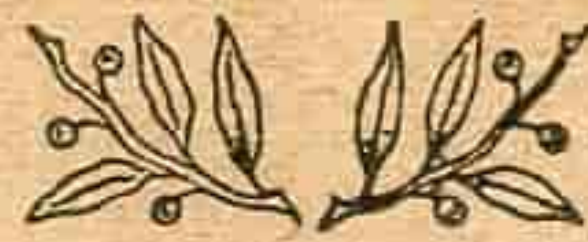
су били овим нападима изложени они, који су били тих дана изабрани за чиновнике или друга достојанства.

Ако је ко узео један биљег а дао долар (5 К), није му се враћао кусур, јер је то већ раније било објављено, да се од тих карата примљен сувишак неће враћати.

Продавци тих карата враћали су се сваки час својим одборкињама и предавали скупљени новац, а узимали

нове карте. На тај начин скупиле су госпође у том месту и најближој околини за дечију болницу: 25.000 долара, од прилике: 120 хиљада круна за тај један дан.

Не би ли могле покушати и наше задруге, да на овај начин купе прилоге за опште народне сврхе у један згодан дан, можда о св. Сави, или Ђурђев-дану?

ДОПИСИ.

Темишвар, 17. (30.) новембра. (Опроштај од потпредседнице.) Темишварска добротворна задруга Српкиња одржала је своју редовну одборску седницу 12. (25.) октобра о. год. под председништвом госпође Меланије Јанковићке, којом приликом је усмено поднела оставку госпођа потпредседница Даница Лотићка.

На дан свете Параскеве је госпођа председница на челу одборкиња госпођа: Будимке Штумфол, Христине Живановићке, Марије Новаковићке, Марије Ђаковићке, Катице Ненадовићке, Данице Белеслијине, Амалије Арсеновићке, Виде Јовановићке, Даринке Унтеррајнер рођ. Стефановић, посетила госпођу Даницу Лотићку и топлим речима дала израз признања целе задруге, вредној својој потпредседници, која је с неуморним заузимањем све од своје стране чинила, да се задруга морално и материјално што већма подигне. Изразила је искрену жалбу због губитка и растанка, но успомена и сестринска љубав и на даље ће их спајати и завршила је овим речима: Темишвар те губи, али те Кикинда добива.

Потпредседница је бираним лепим речима захвалила гђи председници и госпођама задругаркама на тој великој пажњи и израженој сестринској љубави. Иако се растаје с њима, ипак осећа, да ће их заједничка идеја и у будуће уједно спајати, и да ће се наћи на заједничком пољу рада иако на другим странама; за задругу, којој на челу стоји тако врла, образована и не-

уморна председница и тако дичне и вредне одборкиње, уверена је, да ће и даље напредовати на дику нашу и корист сиротиње.

Пошто је још потпредседница по нашем обичају госте подворила, растале су се задругарке с њоме са свесрдним, искреним опроштајем.

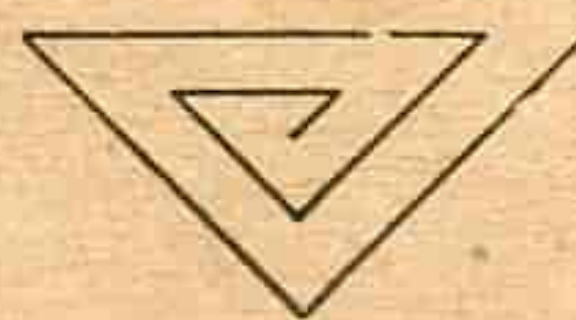
При поласку госпође потпредседнице у њен завичај, Велику Кикинду, испратили су је на станицу госпођа председница уз пратњу више госпођа. Том приликом је предала дивну киту цвећа госпођа Даринка Унтеррајнер рођ. Стефановић с нежним речима у име задругарака, у знак љубави и поштовања.

Гђа Даница Лотићка је више месеци док није било председнице, сама неуморно руководила задружним радом, и кад је изабрата председница госпођа Меланија Јанковићка, она је као десно крило њено, уз остале вредне одборкиње, била у првим редовима, кад год је требало радити за задругу.

Са одласком гђе Лотићке и милог јој супруга, губи Темишвар једну искрену и гостољубиву српску кућу. Г. Лотићу као врлом и одушевљеном Србину припада велик део признања, око подизања споменика оцу покојног нашег најзвешенијег песника, Бранка Радичевића, — као и приређивању поучно забавних села, која је овдашња српска публика с највећим одушевљењем посећивала.

Заиста су истините речи гђе председнице кад је рекла »да их Темишвар губи, но Кикинда добива!«

Један члан.

Р у ж е.

У своле столу нађох две-три руже
 Бухо им лишће, немају мириса
 И капље росе време са њих здрица.
 Кадагод их гледам оне ме растуже..

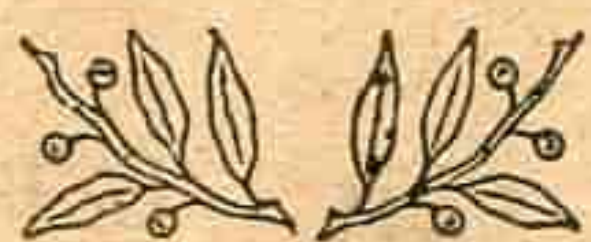
Бећал се једном наспрам месечиче
 Судљах ти страсно усне уздрхтале,
 Руже су ове дивно мирисале,
 Када ми их даде из своје градине.

Ал' мирис њихов ишчез'о је лако
 И твоја љубав ишчезла је шако
 И верности твоја што „до гроба траје.“

О, сад ми дође да заплачем горко
 И да те мрзим неверна девојко,
 Јер сад тек видим твоја верности шта је...

Клуж I. XI. 1908.

Дим. П. Стојшић.

ПОГРЕБ.

ПРИЧА КОСТЕ НИКОЛИЋА.

Када су особењака стрица носили у сеоско гробље, беше врло дирљив приказ. Никад вам он није ноћ преноћио ван куће; никад није испуштао из уста велику лулу од мерџана, а сад се од свачег опростио. Имање које је тако брижљиво чувао, сад је оставио.

Беше леп летњи дан. Сунчеви зраци пекли су са плавог неба чистог као огледало. Травом обрасла земља мирисала је. Из траве се само по кад и кад зачуо цвркулт скакавца, иначе беше све мирно.

Спровод је ишао вијугавим путем на брег.

За сандуком беше од родбине само покојников синовац, богати фабричар, који је дошао да испрати мргодастог стрица. Целог свог века тек ако су две-три речи проговорили, па ипак је у души осећао велику тугу и неки тајанствен бол. Сетио се давнине, још кад је био сиромашан ђак и кад је од стрица тражио помоћи, да се може школовати. Знао је, да је богат али и да је велика џимрија, па је са стрепњом ушао у његову кућу. Два велика пса залајала су на њега и затегли ланац, о који беху везани. Чопор голубова уплашено прну испред њега; три

угојена брава из каљуге зачуђено гледаху, ко то улази у двориште.

Прошао је кроз дуге редове кошница. Пчеле су зузукале и леткале око њега. Стрица је нашао у пространој шупи. Седео је на изврнутој мерици, а у усти му беше лулетина, те је тако плео кошницу.

»Љубим руку, чико!«

Он га само погледа и промрмља нешто. Густим брковима и брадом обрасла уста пустила су реч, али велика лула не даде звуку да изађе и да га младић чује.

Сиромах младић уморно се спусти на један сандук, да се мало одмори.

Тек у неко доба ослови га стриц: „Знам зашто си дошао. Тако си прашан и уморан. Оди са мном у собу.“

Ту се подигоше и уђоше у собу.

У соби је био примеран ред и чистоћа. Лепо увезане књиге стричеве беху поређане на великој полици. На столу беше чист бео чаршав од српског платна, на њему отворена библија и стричеве наочари.

Нека блесаста служавка донесе меког хлеба и кришку сира на земљаном тањиру. Мету пред њега чашу и стаклени бокал свеже воде.

Стриц је седео скрштеним рукама на наслоњачи од липовог дрвета, коју је сам исплео и из даље посматрао лепог и здравог младића

Овоме се чинило, да у стричевим очима види неку скривену благост и тихи прозрак родитељске љубави.

После јела подиже се старац и позове га на поље. „Оди, синко, да ти нешто покажем!“

Уђоше у неку непатосану стају.

На сред стаје беше издубљен каменити валовчић, око којег се брчкаху пачићи; квочка је стојала мало даље и чепркала по баченом мѣћу.

„Видиш ли ове малишане. Како су са гнезда сишли не требају ничије помоћи. А гле овде у овом сѣту. Ту сам покрио једно слабачко паче; ја га рѣним и појим, па га опет нећу подићи. Туђа помоћ никога није помогла. Природа се постарала и дала сваком бићу снаге, да може живети. Ако је ова снага малена и слаба, људска је помоћ ништавна, да је обнови. Благо оном који има све и сва у себи, који је сам за себе свет, и који није спао, да га свет подиже“.

Ту старац ућута и дуго промишљаше.

„Видиш ли, твој покојни отац, Бог да му душу прости, био је адвокат, учеван човек, ал није имао животне снаге. Наша породица сурвала се, а није га помогла.“

Младић опази светао колут у стричевом оку; беше то траг угушене сузе.

„Јесте, чико! Лепо је то, кад се човек сам подигне. Ал ја сам сиромах ђак. Положио сам испит зрелости, па бих ишао на свеучилиште. Овако нисам ништа, а онако бих био човек; па од куда ми трошка?!“

Старац га незадовољно погледа.

„Ко ти каже, синко, да ниси ништа. Здрав си и паметан си. Ако мислиш да очврснеш, тражи сам стазе за напредак. Наилазићеш на неутрвене путеве, али издржи. Ничег нема слађе од вечере правдом и трудом стечене. Ево, имам свачега; све је твоје. Само још није дошао час, да ти тиме располагаеш. Ја ћу ти сачувати и умножити. Па дао Бог, кад то све једном у твоје руке дође, да ти не треба. Све моје богатство нека буде мало спрам твојега тако, да га ти примиш као малу мрвицу зноја мога, коју сам ја тешком мравијом муком скрпарио, а која је за тебе само мала, малена мрвица. Немаш ли средстава за једну струку, не дангуби, већ бирај другу; ти си још млад па учи. Вредан и марљив човек биће на сваком пољу користан; ето ти трговине, ето индустрије, ето ти велики свет — па купи себи знања и моћи“ ...

Тежак и трновит беше пут, ал га је младић

одважно прешао. Постепено се дизао и сад се једва сећаше старих мука.

* * *

Малени спровод већ је стигао до гробља. Богати индустријалац погнутом главом стајао је пред ископаним гробом. Кад су сандук спустили, бацно је грудву земље и две велике сузе кануше на старчеву вечну кућу.

„Хвала ти, стриче! Ти си ми много више од оне малене мрвице оставио. Твоје речи створише од мене човека. Лака ти црна земља, добра душо!“

Кад се са погребом вратио, пчеле су безбрижно по дворишту зузукале. Живина се шетала и чепркала. Теле је мучало и чекало матер из поља. Жене су се по кухињи врзле и спремале даћу; стара сулудаства служавка је глупо бленула пред собом.

А синовац је отишао у стричеву шупу, сео на изврнуту мерицу и дуго — дуго плакао.

Панчево, 1908.

ПОШЉЕДЊЕ ПИСМО.

Приказујем врлој гђи Берндзиковској, мојој бившој учитељици.

Нано моја рођсна, — управо овај час примих лијепе милоште твоје, те ево одмах сједох, да ти се захвалим, да у мислима ижљубим те драге, те вриједне руке твоје! Смије ми се добра префекта и вели, да ћеш ти опростити, ако ја најприје окушам медене колаче, па онда ти се јавим и захвалим. Али ја не могу! Не могу, јер ме нека невидовна сила тјера, да ти пишем, не овог сата, већ овог трена, — нано, жељо моја!

Ево гледам дивне милоште срца твога. Шта све ту нема!? Ову си јабуку ти својом руком устргнула, а ови су осушени цвјетци из твојих саксија. Опија ме мирис, јер овако мирише душа твоја, нано моја премила! Ова лијепа, бијела погача и она је прекрасно уређена, колико само труда за твоје малаксале, старе руке! — Врло добро се на средини разазнаје отисак нашег нашљедњог кућног слова. Дај, реци ми мајко мила, колико си благослова у овај бијели колач укувала!? Гледајући овај нови, црвеним и плавим изиверан пешкир, што мирише по твојој дјевојачком ковчегу, преносим се у оно сретно доба, када су образи твоји били румени, а коса

твоја црне боје, кад смо се ми, дјечица, скупљали око тебе, док је лупу таре пратила весела, безбрижна пјесма с усана твојих! Авај за тобом за меким крилом твојим најчишћа љубави!! — Из ове малене, сашивене кесиде вадим сексере велиш, нека ти се у невољи нађу; — и још су ту два — три зрна тамјана и стручак осушена босиока извађен иза жиоке на јазлуку. А ова печена, масна кокица, је ли то она бијелка, што си јој увијек најбоље зрно одвајала?

У овој лименој кутији само чисто саће меда а мирише к'о липа у прољеће. И још су туј безбројне милоште. Одакле ти толико срца, толико њежности остарјела мајко! Дозволи, да из захвалности, бар у мислима, пољубим сваки прст драгих руку твојих! — —

Разведри нано забринуто чело и буди весела! Знам, да су многе године мога одсуства за тебе вјечност, али надајмо се — Бог је добар, а ти му се тако искрено, тако свесрдно молити умијеш. Још п'ар мјесеци, па ме ето под шљеме наше ошеперане, драге кућице!

Драго ми је, да те браца слуша. Благо њему кад је поред тебе! Пољуби ми га нано! Кад ти дође тетка Дева, реци јој, да сам је лијепо молила, нека те чешће обиђе. Добро си Срнову продала, немој жалити, није то једина приуза пред кућом. Мркуљу подај на масло, јер не можеш се ти зимус бочити с кравом. Оног дикоњу што је у Миле на Уједовачи на изору немој уривати. Ето, ти си ме за то питала, па ја написах своје мнијење, — а све ћеш ти то мудро уредити. Поздрави ми нано куму Стеванију, Стану Додигову, Пипу и све комшије и пријатеље напосе, ко год успита за мене.

А сад мајко, да се с тобом опростим? — Али како!? — Хоћу ли ти у овој бијелој књижи отпремити безброј рукољуба или светих, дјетињекше загрљаја, израза најоданијег поштовања? Не! Ја при концу овог разговора с тобом шаљем ти прерођена мајко, ове искрене зусе с лица мога. Нано! Ја венем од жеље за тобом! Остаје чекајући твоје писмо и бројећи дане, кад ће ти цјеливати тај сиједи прамен на челу

Твоје захвално дијете.

* * *

Баш кад сам позвала моје драге суинтернисте на медене мајчине колаче, предала ми је уплакана префекта депешу у којој је браца јављао: „Плачи сестро, — ми немамо више мајке!“

Барјактар Бојана.

ЧАСНИЈУ.

Једнога дана позвао сам био гђицу Фобер са њенин ујаком Ренеом и још неке своје пријатеље и познанике. Забављало се врло живо, и Рене баци међу госте једно питање: „ко се може похвалити, да никад, па ни један једини пут у животу није био неправедан и свиреп?“

Седео сам поред гђице Фобер, која је на његове речи побледила. Углови усана дрхтају јој болно. Као да је хтела да отера неку немилу успомену од себе, превуче својом малом руком преко слепих очију и гласом пуним бола тихо проговори:

„Истина је. Па и ја, која важим као милосрдног и меког срца, и ја сам једном била свирепа, ах, тако свирепа! И пре, него што смо је ми и упитали, поче она дирљивим гласом да прича:

„Било је то на нормандијском цриморју, где смо се преко лета задржавали. У хотелу становали смо, моја мати, Рене и ја. Била сам још врло млада а знала сам, да сам и лепа била. То ме је начинило мало сујетном, охолостом и смелом. Међу гостима допадао ми се само један човек. Беше то човек својих тридесет година, врло леп, импозантан и отмен, племенитих, изразитих црта. Он имађаше држање часничко. Све што сам о њему сазнала, беше то, да му је његов слуга у собу јело доносио, да се увек сам шетао, увек у истом дугачком, црном војничком огртачу. Изгледаше, да га нико није познавао. Све ми се то необично и занимљиво чинило. Често пута крстарила сам његовим путевима, и покушавала да случајно с њиме учиним познанство. Он је једва и врло кратко одговарао. Али сам ипак приметила, да су му његове велике, мрачне очи при том увек запламтиле.

Једнога дана, у добро извештаченој растројености — испустих рукавицу. Он беше то приметио, јер сам му видела на збуњеном му лицу, али он прође, без да ју је подигао. И од тога часа уклањао се испред мене. Бегао је већ од самога мога погледа. Мој ујак посматраше све то, и није штедео примедбе подсмеха према својој тобожњем ривалу. И сама сам покушавала, да протумачим часничково понашање смешним, али ме је оно вређало и љутило. Увређена сујета моја претворила се у антипатију, а по том у одвратност.

Једнога дана, после кратке усамљене шетње, сусретох на путу једну старицу, која је напор-

но носила сноп сена и џак сувих шишарака. Уморена, покушавала је, да попусти везе, које су јој терет на леђима везивале, и при томе јој паде и џак и сноп на земљу. Сагнух се и помогох старици подићи терет на леђа, кад сназих недалеко од нас часника, који је све то посматрао, без да нам је хтео у помоћ притећи.

„Не разумем, како може бити човек тако неучтив — избаких ердито — на жалост немам новаца код себе, будите тако добри господине, и подајте сиротици неку маленкост.“ Израз његовог лица постаде мрачан. Мислила сам, да ће се извинити, али се он учини, као да није нашао за вредно, ни да ми одговори. По том се угризе за усне и оде, без да је старици што год дао. То беше први пут, да моја воља није била испуњена.

Узрујана вратих се у хотел и испричах Рене-у мој сусрет, и он је мој гнев потпуно и одобрио. Обећао ми је позвати часника на одговорност, а ја сам га у заслепљеном гневу још храбрила у његовој намери. Прошло је више од недељу дана и ми не видесмо странца. „Неугодно му се појавити, сигурно се боји“ — рекох ја, а и Рене је био истога мишљења.

Једнога вечера били смо ја и Рене на молу, и посматрасмо игру узбурканих и запенушених таласа, кад зачусмо са противне стране, где су биле причвршћене гвоздене лествице за спасавање — снажан узвик за помоћ. Пред нами је стајао часник, блед са изразом страха и довикну нам уздрхталом гласом: »Један се човек« тамо дави, а ви се тиме задовољавате, што наричете као жена и вичете за помоћ.« И после тих речи, у грозничавој мржњи, скиде са себе капут и оде. Три морнара притекоше му у помоћ, и сједињеним силама, извукоше несретнога на обалу. Сакупљена светина окружила је спасиоце и спашенога, а Рене и ја остадосмо сами са часником. Његово лепо лице беше бледо а тело му

нервозно дрхташе. Његово бледило и страх стајаху у тако смешној противности према његовом неизмерно снажном телу, да му се Рене ругао: „Да сам вас држао за одважнијег, ја бих вам и другим начином изразио своје презирање а не само речима.“

После Ренеове поруге, погледа ме часник погледом, који ме прво привуче, а за тим и опет одврати. Сломијен неописаним болом, затвори очи, његови образи потамнеше као земља а цело тело му уздрхта. Но ипак не одговори ништа.

Његово ме ћутање разгневи, и у нападу разочарања, љутине и љубопитства, нисам могла инстинктивно поверовати, да један човек, пун снаге, може бити така кукавица, и хтећи га до крајности довести рекох Рене-у:

„Штеди твоје моралне ћушке, јер господин нема ни толико снаге, да руку подигне, и да ти их врати.“ И тек што сам то изговорила, тргох се, и са ужасом осетих суровост својих речи. Странац се поведе, и јецајући непрекиданим гласом — који никад заборавити нећу — рече: „Ја нисам кукавица, али ви сте свирепи. Ево па дознајте моју тајну, која је за мене срамота, јер сам и одвише био охол на своју снагу. Много ме је муке стало, да вам своју несрећу признам, јер ме ништа већма не боли, но туђе сажаљење. Али ви сте тако хтели.“

И тада забаци свој огртач, а ја се ужаснута окретох. Обе руке му беху одсечене.

„Био сам 1870. у боју, ту сам изгубио обе руке. Ја нисам кукавица...“ рече он још једном гласом, који је срце цепао. Моје се срце грчило од бола, и несретнога нестале, пре него што сам могла снагу прикупити, да од њега измолим опроштаја, тако сам била јадна, тако смрвљена од тога, што сам учинила.

Гђица Фобер ућута, а две крупне сузе скотрљаше јој се низ бледо лице.

Превела Вукосава.

ГЛАСНИК.

Прослава. Њег. Величанство наш Краљ Фрања Јосиф I. навршио је 19. новембра (2. децембра) о. г. 60 година од како је примио у своје моћне руке управу земље Аустро Угарске

и њених народа. Тај дан је прославила свечано цела држава, а особито Аустројска половина. Живео!

Сомборско српско девојачко коло отпо-

чело је већ свој овогодишњи рад у четвртак 13. (26.) новембра о. г. Састале се госпође у 3 сата после подне у великој општинској дворани и ту је Була Зарић говорила о Змају Јовану Јовановићу. У свези с тим читале су поједине песме Змајеве г-ђице: Љубица Симићева, Софија Цвејићева и Живанка Илкић. После тога је читала, г-ђица Јованка Дада, свој рад „О уметничком занату“, у ком је укратко обележила карактеристику и историјски развој појединих стилова и за тим је прешла на кратко тумачење појединих занатлијских струка као на пр. нумизматику, печате, мозаик, графичку уметност, глиптику, резање слонове кости, дрворез, бојадисање стакла, лаковање, собни намештај и керамику.

Седнице ове држаће се, ако се иначе ничим не спрече, сваког другог четвртка преко зиме. Идућа је седница заказана за 27. новембар (10. децембар) о. г. и на тој ће се расправљати ови предмети: О руској књижевности 19. века, (г-ђица Љубица Симићева); о Лаву Николајевићу-Толстоју (Мила Поповићева); о уметничком занату, а нарочито о собњем намештају (Катица Стојковићева).

Панчевачко српско омладинско коло »Узданица« отпочело је такође свој зимски друштвени рад. Прошле недеље 16. (29.) новембра држао је млади Др. права г. Војин Вујашковић своје предавање.

Велимиријанум. Природни син пок. Кнеза Михајла оставио је Србији све своје имање, које износи нешто више од два милијуна динара (круна). Та оставина има да носи име његово (Велимир), а на какве ће се цели потрошити, оставио је, да то одреди сам државни савет. Исти је прошлог месеца установио правила за ту оставину, а по тим правилима отпочеће се трошити из те фондације тек после 20 година, а донде ће се удвостручити тај капитал. Чист приход од те фондације трошиће се делом (10%) на улепшавање Београда, а делом има се употребити на образовање младића у разним грамама, на подизање и унапређење школа, на образовање наставника и на давање стипендија за путовање као и на потпомагање људи заслужних за науку, уметност, трговину, индустрију и занате.

Верени и венчани. Г-ђица Мара Богдана, ћерка г. Марка Богдана, трговца, велепоседника и председника црквене општине у Вел. Кикинди, венчала се 13. (26.) новембра о.

г. с. г. др. Шацом (Александром) Марковићем, адвокатским кандидатом из Новог Сада.

Г-ђица Иванка Плавшићева, наша претплатница и ћерка пок. дра Божидара Плавшића бившег сентомашког лечника, верила се с г. дром Бориславом Увалићем, младим лечником из Ст. Паланке, а сином учитеља лалићког г. Срдана Увалића.

Г-ђица Софија Радановићева из Осека, ћерка врлог Србина и поседника Паје Радановића, верила се с г. дром Младеном Симоновићем, адвокатом из Руме.

Нова српска заклада. Идуће године ступа у живот нова српска заклада Ђоке Стерије Поповића у Вршцу. По тој заклади даваће се једна стипендија за ђаке и то: ако се уче у месту: 200 К годишње, ако на страни 400 К ако на универзитету: 720 К. Преостатак ће се капитализовати, док не нарасте толико, да се оснује и друга стипендија.

Српско Академско Друштво »Зора« у Бечу имало је своју главну скупштину 3. 16. новембра о. г. и конституисало се овако за школску 1908.—1909. годину: Председник: Димитрије Оклобџија; *sand. phil.* потпредседник: Јован Мијушковић, *stud. med.*; I. тајник: Славко Шећеров, *sand. phil.*; II. тајник: Душан Момчиловић, *sand. med.*; благајник: Жарко Драгојловић, *sand. vet.*; — Књижничар: Ђуро Орлић, *sand. med.*; — Одборници без функције: Божидар Зечевић, *sand. phil.*; Милан Савић, *stud. tech.*; — Ревизиони одбор: Проко Узелац, *sand. med.*; Велимир Бесаровић, *sand. tech.*; Андрија Миливојевић, *stud. med.*; Аца Петровић, *sand. vet.*

Споменик † Константину Стојшићу. У нашем је листу било јављено, да је Константин Стојшић умро у Бечу 10. (23.) јуна о. г. у својој 82. години живота, и да је оставио 10.000 круна друштву »Привреднику« у Загребу, да се тим потпомажу и унапређују привредници. У смислу својих правила подиже то друштво својим добротворима и фундаторима и пристојне споменике, па тако је и овом свом добротвору подигло споменик у Бечу на српском гробљу (одељење централног бечког гробља) у недељу 26. октобра (8. новембра) о. г. који је осветио тамошњи српски прота г. Мих. Мишић, у присуству и уз песму српске омладине, изасланика Пригредникова, Добротворне Задруге Српкиња и многих других родољуба. Покојни Стојшић

се родио у Вуковару 1826. год. а умро у Бечу 1908. год., што је и на споменику изложено.

Промоција. У суботу 8. (21.) нов. о. г. промовисан је на клушком свеучилишту за дра права млади Србин, Глиша Стојшић, син панчевачког проте Саве и брат дра Љубивоја Стојшића, адвоката митровачког.

Нов српски владика. На Аранђелов дан о. г. посвећен је у Бечу у српској цркви нови владика бококторски г. Доситеј Јовић, бивши архимандрит задарски.

Г-ђица Владислава Политова, ћерка српског првака, дра Михаила Полита, уписала се на будимпештанском свеучилишту за слушаоца модерне филологије и већ је новембра месеца колоквијала из енглеског језика с одликом. Честитамо!

Лепи поклони. Госпођа Милеса удова Турчина из Панчева, у место венца своје покојном супругу Васи, поклонила је у његов спомен: 100 К трговачкој омладини, 100 К српској читаоници, 100 К српској женској радничкој школи и 400 К српском црквеном певачком друштву.

Г. Мита Топаловић, коровођа панчевачког срп. црквеног певачког друштва, извршујући аманет своје покојне супруге Марије, поклатио је 100 К српској женској Добротворној Задрузи и 100 К њиховој радничкој школи.

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња у Митровици (Сремској) приредила је 8. (21.) новембра о. год. забаву с игранком у корист своје благајне. На забави су суделовали г-ђице: Зора Јеремићева и Анкица Јовановићева и г. г. др. Ђошко Петровић, професор из Новог Сада, Петар Кранчевић, Вукашин Будић, Ђорђе Костић и Јован Станић.

Добротворна Задруга Српкиња у Сан-Франциско (Америка) приредила је забаву с игранком у корист своје српске школе 11. (24.) новембра о. г. уз пријатељско суделовање г-ђе: Олге С. Зеновића, Данице Сетевчић, Миле Зеновић, С. Руси, Ј. Вуковић, М. Вукосављевић и госпде: Томе С. Зеновића, Јове Геруновића, Јове Шеровића и Митра Шкоро.

Забаву је испала на опште задовољство публике тамошње.

Задругарство на богословији. Заузимањем Њ. Високопреосвештенства, г. Георгија Летића, епископа темишварског, отворила се прошле године катедра на богословији Карловачкој

за ширење мисли задругарства међу нашим земљорадничким светом. Предавања је о том држао, вредни парох инђијски, г. Радослав Марковић, наш сарадник, који је и ове године већ отпочео то чинити. Предавања се држе сваког четвртка по два сата од октобра до краја фебруара сваке године. По свршеној теорији води предавач своје слушаоце у коју оближњу земљорадничку задругу, да и у пракси покаже, како се ради и како се воде књиге у тим задругама. Тим начином ће се упознати с овом саоносном установом богослови, па ће као свештеници и учитељи народни после већом вољом и бољим разумевањем вршити тај задатак доброг свештеника. Не би згорег било, да се такав тецај заведе и по учитељским заводима, како би и учитељство народно могло делотворно утецати на задругарства народна.

ЧИТУЉА.

† Марија удова Радојчић. Добротворна Задруга Српкиња Земункиња изгубила је 23. новембра (6. децембра) своју прву и многозаслужну председницу и оснивачицу г-ђу Марију удову пок. дра Радојчића, бившег физика вароши Земуна у 81. години живота. Под њоме је та задруга отпочела свој племенити рад, под њоме је цветала и доспела у прве редове оваких установа народних. Кад је пре две године већ изнемогла била телом, напусти овај рукосад, у који је толико труда и бриге уложила, а задруга је из благодарности одари почашћу доживотне почасне председнице. Поклонила је Српству још и честита сина дра Косту Радојчића, варошког физика и ћерку Јелену удову пл. Бенко. Поред ово двоје деце оплакују је још две сестре, дванаесторо унучади и цела Добротворна Задруга Српкиња Земункиња, Мир пепелу ове заслужне и родољубиве Српкиње!

† Теодора Владисављевићева, одлична и млада учитељица госпођиначка упокојила се 11. (24.) новембра о. г. у 24. години живота. Била је и новосадска и сомборска примерна и одлична ученица. Бог да јој душу прости!

† Ида удова Секулић рођ. Радуловић пл. Путник. Наша многогодишња претплатница из Вел. Бечкерека, гђа Катица Михајловић рођ. Радуловић пл. Путник изгубила је 14. (27.) новембра о. г. своју добру сестру Иду уд. Секулић у 52. години живота. Вечан јој спомен!

† Милан Ђ. Милићевић. Један од највреднијих књижевника српских, Милан Ђ. Милићевић, упокојио се 4. (17.) новембра о. г. у Београду у својој 78. години живота. Није био књижевник од једне или друге научне струке; ал је био толико умешан да се знао наћи у свакој струци науке; отуда је, а особито са свога чистог и бираног српског језика стекао толико признања међу српским књижевницима, да је биран за председника кр. академије наука и био је члан а на много места и председник свију просветних и хуманих установа у Србији па и другим словенским ученим и књижевним друштвима. Написао је 79 књига и брошира, међу њима и она значајна дела Кнежевина Србија старих и нових крајева, поменик знаменитих људи у српском народу (шест књига). Међу својим делима има и лепих превода, који се односе и на женску страну. Тако је превео од Симона Ж. и Симона Г. књигу: „Жена двадесетог века“ и од Легуве-а: „Морална историја жена“. Издавао је и уређивао „Школу“, први педагошки часопис у Србији и издао је прву српску историју педагогије. Писао је најчистијим српским језиком, за који је рекао пок. Адамов, да је музика нашег језика. Слава му и вечан помен!

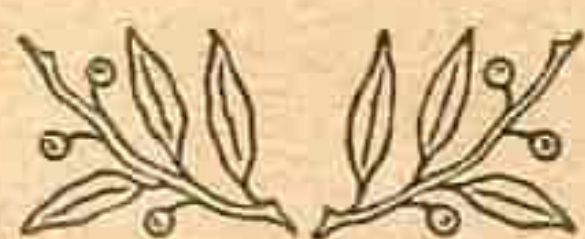
† Ђока Станић. У Вуковару се упокојио 17. (30.) новембра о. г. после кратког боловања у својој 78. години живота Ђока Станић, ве-

лепоседник. Извештени смо, да је оставио 60.000 К на св. савски фонд у Срем. Карловцима, који је намењен на потпору сиротим општинама за издржавање својих вероисповедних школа, те је тим записао своје име у ред великих народних добротвора. Био је наш сталан претплатник, што сведочи, да је волео српску књигу. Вечан му спомен!

† Димитрије пл. Јовановић. (Киш-Јанош). И последњи мушки стуб ове породице како га звасмо: Мита Киш-Јанош, почасни сенатор сл. кр. вароши Новог Сада заврши свој земни живот, после кратког боловања у понедељак 3. (16.) новембра о. г. у 68. години свога живота. Он је био рођени брат, пок. Змаја Јована Јовановића. Оставља за собом тужну супругу Мару рођ. Николић и јединицу ћерку Невену, удату Јанковић. Беше мирне и благе нарави, предусретљив свакоме и за то је био и поштован и љубљен од другова и грађанства. Лака му црна земља била!

† Лазар Радуловић, бивши тајник П. С. Б. Д. Савеза и уредник првог српског америчког листа „Слободе“, уважен трговац, преминуо је у Сан-Франциску у Америци прошлог месеца. Бог да му душу прости!

† Илија Р. Зеленика, парох и почасни прота у Прједору (Босна), отац многобројне породице, многогодишњи наш претплатник, преминуо је пре две недеље у 57. години живота. Вечан му спомен!

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Аустро-Угарска.

Удруга учитељица. Међу словенским учитељицама имамо два удружења: Хрватско у Загребу и пољско у Кракову. Хрватско се лане проширило и на остале женскиње и основало одсек: »За нашу децу«, а то ће рећи, да се тај одсек брине како ће за народну децу створити што више хуманих и просветних установа. На ту цел установила је та удруга један »Дечији Дан«, кад се скупљају по целој краљевини Хрватској и Славонији добровољни дарци за сиромашну народну децу. Лане су имали први такав дан и скупили су 40.405.70 круна. Већи део тога (17.000 К) скупила су сама школска деца.

Она удруга у Кракову постоји већ 35 година и има данас: 526 чланица, а располаже с капиталом од 215 хиљада круна (динара). Ова удруга има и своју књижницу, од 45.000 свезака.

У нас Срба с ове стране нема толики број учитељица, да би могле успешно што предузети саме за себе, али би могле подстицати Добротворне Задруге наше и с њима у заједници бар приређивати забаве или у један дан, валда о св. Сави, купити прилоге за опште народне цели, као што је предлагао г. др. Н. Милутиновић из Панчева, па да бар сваке пете године скупимо оно, што су сестре Хрватице учиниле прве године за своју децу.

Крањска.

Цртачки шечај за женске. У Љубљани се отворио ове школске године за уметничко занатлијској школи цртачки течај за женскиње. Средом и суботом од 2—4 сата после подне скупљају се женске у тој школи и уче цртати поглавито онај део, што им треба за ручни рад, за тим декоративно цртање, а велика се пажња поклања и на сликање са природе.

Србија.

Домаћичке школе. Друштво за чување народног здравља отворило је нову домаћичку школу за сељанке у Брусу. Уписало се 15 девојака из тог и околних села све из бољих сеоских кућа.

Учишелски Дом. Српско народно учитељство из Краљевине Србије озбиљно је прионуло, да подигне у Београду свој Учитељски Дом и да у њему подигну пансионат за своју децу, која се уче на средњим, стручним и вишим школама. На ту цел им је општина београдска поклонила земљиште од 1000 квадратних метара, у вредности од 25—30.000 динара. Учитељи су почели за тај дом прилагати и купити прилоге и скупили су за последња 2—3 месеца 2.411,50 динара.

Русија.

Женскиње на универзитету. Средишна проветна управа у Русији не дозвољава, да се и даље могу женскиње примити да штудирају на универзитетима. Дозвољено је пак, да ове године уписане студенткиње, којих има на 2102, доврше своје студије. Ово је неки назадак!

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Да очистимо рђу на гвожђу. Рђа се најлакше скида са гвожђа, ако зарђала места натопимо петролеумом (гасом) и оставимо, да то постоји неко време, па онда трљамо то каквом крпом, најбоље вуноном.

Како се дете доји. Кад се дете доји или му се даје да пије млеко, не треба да лежи дете положено, јер се лако може загрцнути, па и завити, него га увек ваља мало уздигнути главом горе.

Кад неко пати од костобоље треба да једе само млека, јаја и зеља, меса никако. Исто тако не сме пити ни вино, ни ракију, ни пиво, ни икоје опојно (алкохолно) пиће, већ само чисту воду.

Ђубрење ливада дрвеним пепелом. Врши се у јесен, зими или рано с пролећа. Да ли ће пепео имати јаче или слабије дејство, зависи од каквог је дрвета.

Најбољи и најјачи је пепео од буковог и растовог дрвета. Пепео букови садржи: 8% а растови 22% калија. На хектар иде 500—1000 килограма.

Како ћемо сачувати стоку од надуна?

При сејању детелине дода се семену детелине на 1 хектар 2—4 кг. Ниманова семена.

Стока која на таквом детелишту пасе, надун не добија.

Како ћемо добити добро, крупно и тешко семе за сејање. У Француској земљоделци служе се следећим начином да до доброг семена дођу: Семе успу у суд који је напуњен водом. При том зрна тешка и једра, падају на дно суда; а лака остају на површини воде.

Хектолитар зрна пала на дно суда тежи 50 кг. док међутим хектолитар зрна са површине тежи 31 кг.

Граx (пасуљ) и у тврдој води укуван да буде мек постижемо тиме, што у граx с водом тврдом метемо парче шећера. Граx тим омекша и врло је укусан.

РАЗНО.

О штедњи. Немачки канцелар Bülow држао је новембра месеца говор у царевинском већу (земаљској скупштини) о реформи финансија немачке царевине, па је том приликом истакао, да је штедња једини начин, да се поправи финансијско стање у земљи. Он је изрекао ове речи: „Ми смо се у такмачењу на путу напретка пружали преко губера. Зато се морамо оставити раскоша. Штедња се препоручује и држави и општинама. Богатство је једино средство, којим се долази до силе. Оно је значајно и за груписање народа. Француска за своје богатство има да захвали својој необичној штедљивости. С том врлином постала је она банкар света. Моја опомена у првој линији се тиче средњих и виших сталеза. Уживање и раскош постали су тирани друштва тог. Такав друштвени морал пре је неморал и недостојан немачког народа“.

Кад се са таког места и од оног народа, препоручује штедња и умереност у уживањима, који је познат као умерен и штедљив свет, шта онда треба тек ми Срби да кажемо за наше разметање и уживање, које обузима све већег чаха.

КЊИЖЕВНОСТ.

Календари. До сад смо добили на приказ Календар Св. Сава за 1909. г., који је издао Лука К. Алексијевић, творничар српских православних црквених утвари у Новом Саду. Цена 1 круна (динар), а уредио га је г. Јован Грчић, професор у миру.

Ово је друга година, како је отпочео тај календар да излази. Ове године је много пунији од лане. Осим календарског дела има

„Мисли“ од гђе Савке Суботићке, „Реч“ мојим другима матерама од дра Марије Вучетић-Прите; „За брата“, приповетка Милеве Симићеве; „Кад смемо помешати децу, која су прележала какву заразну болест са здравом децом“, од дра Николе Вучетића; „Бездушност“ од Данице Бандићке; „Нешто о срећи“ од Марије Димшићке (Сентандрија); „Одоше“, од Стијепана Прокопова; „О неким дужностима мужа и жене“ од дра Александра Моча; „Из моје пописне праксе“ од Стевана Радића (Ириг). Има поука: о сточарству, из домазлука и из воћарства. Слика има скоро на свакој страни, највише из српских крајева.

„Змај“. Под овим насловом издао је књи-жар и штампар у Земуну шаљиви календар за просту 1909. годину са 28 шаљивих слика уз сарадњу: Бен Акибе, Бране и других. Год. I. Цена 50 потура.

Груда земље од Ненадовића, за позорницу удесно П. Данкулов, у две радње, згодно за дилетанте као допува програма. Цена 20 потура. (Прештампано из „Родољуба“).

Гуслар и Вила од Б. Николића, алегорија у једној радњи, такођер згодно за дилетанте 20 потура. Ко пошаље 40 потура у маркама добија обе са плаћеном поштом од Књижарнице М. П. Павловића, Versec. (Прештампано из „Родољуба“).

Споменица о паду дубровачке републике (31. јануара 1808. — 31. јануара 1908.) Ових је дана изишла из штампе ова споменица, коју је приредио лист „Срђ“ под уредништвом проф. А. Вучетића. Књига има 240 страница у величини „Срђа“, кити је преко 50 слика и садржи много занимивих радова посвећених помену пада Дубровника. Вањска је опрема књиге лијепа и има красне корице. Претплатници „Срђа“ је добивају мјеште пет његових бројева.

Свак ипак може напосе добити Споменицу у којемудраго српској или хрватској књижари, (у Новом Саду, у књижари Свет. Ф. Огњановића). Гђе се не може добити, нека се износ за књигу пошаље Администрацији „Срђа“ у Дубровник, те ће му се франко послати. Споменица стаје 4 К, а у дивот-издању 5 К. Сваки родољуб надамо се да ће набавом књиге у духу судјеловати помену пада Дубровника и подупријети овим својим малим приносом племенити рад „Срђев“ у корист народне просвјете

„Српска Вила.“ Под тим насловом покренуће од новембра месеца о. г. деоничарско друштво „Српско Коло“ у Клеветланду у Охију (Америка) нов српски лист за књижевност, друштвени живот и политику, а уредник ће му бити тамошњи учитељ, г. Мане Момчиловић. Лист ће излазити двапут месечно на целом табаку велике осмине а цена ће му бити за Америку 1 долар, а за Европу: 6 круна. Поруче, без новаца, неће се уважити.

Писма и новац треба слати на адресу: „Српска Вила.“ 2506. Clair Avenue, Cleveland, Ohio, America.

Старинар. Изишла је друга све ка Старинара за 1907. која обљављује, да ће још у току ове 1908. г. изаћи обе свеске овог листа за 1908. г. Старинар износи слике и чланке од наших старина, што се налазе у Србији и другим крајевима, где наш народ живи. Уредник му је г. Михаило Валтровић, професор Велике Школе у миру. Чланови друштва примају лист бесплатно а књижарска је цена 10 динара годишње. Члан утемељач плаћа 120 дин. у једанпут или у пет годишњих рата по 24 дин. Члан помагач плаћа за прву годину 8 дин. чланства, а за остале године: 6 дин.

Народне Новине. Лист за народно просвећивање. Власник и уредник професор Живојин О. Дачић. Изишао је бр. 8. са врло лепим садржајем. Цена је листу за целу годину два динара за Србију а три динара за све остале земље. Излазе у месечним свескама од два штампана табака. Има и слика. Препоручујемо најтоплије овај лист за наш ратарски staleж, а и за осталу средњу класу народне интелигенције, јер је садржином својом тако лепо удешен, да заиста служи народном просвећивању.

Žensky Obzor. Под тим насловом излази у Прагу већ VII. година женски преглед (реви) на ческом језику у месечним свескама од два штампана табака велике осмине са литерарним додатком. У њему пишу највише женскиње интелигентног круга. Уређује га Ана Циглозерова. Цена је листу годишње: 5 К с додатком 6 К. За Америку: 7 К. Ко је од нашег света вичан ческом језику, добро би било, да се претплати, јер ће наћи ту лепу збирку ческе литературе.

Које смо листове примали у замену

прошле 1908. године.

1. *Американски Србобран*, орган савеза „Србобран“ у Америци. Излази у Питсбургу Па. сваког четвртка. Уредник је: *Чедомир Павић*. Цена 1 долар годишње (5 К.)

2. *Балкан*, политични лист, излази сваког уторка у Чикагу (Америка). Уредник је: *Пешар Стојачић*. Цена 1 долар за Америку, а за све друге земље 1.50 долар.

3. *Богословски Гласник*, часопис за православу богословску науку и црквени живот. Излази у Срем. Карловцима у месечним свескама од пет табака. Уредник: *Архимандрит Иларион Зеремски*. Цена годишња: 12 К.

4. *Босанска Вила*, лист за забаву, поуку и књижевност. Излази у Сарајеву трипут месечно на великом табаку. Уредник је: *Никола Т. Кашиковић*. Цена: 8 К годишње или 10 динара.

5. *Бранково Коло*, лист за забаву, поуку и

књижевност. Излази у Срем. Карловцима недељно на читавом великом табаку. Уређује га професор: *Милан Будисављевић*.

6. *Браник*, орган српске народне слободомне странке у Аустро-Угарској. Излази дневно у Новом Саду. Цена: годишње 32 круне. Уредник је: *Јанко Периф*, а управник: др. Михајло Полит-Десанчић.

7. *Врач Погађач*, шаљиви лист. Излази у Новом Саду двапут месечно. Цена је годишње: 8 К. Уредник је: *Ст. Бешевиф Петров* у Загребу.

8. *Гласник* српског друштва за децју психологију. Излази у Београду свака два месеца једна свеска под уредништвом, *С. Јеврића*, учитеља. Цена је годишње: 2 дин. а чланови друштва добијају бесплатно.

9. *Голуб*, лист за српску младеж. Излази у Сомбору двапут месечно (илустрован) Уреднику је: *Коста Стојачић*, професор. Цена: 4 К годишње.

10. *Глас Црногорца*. Лист за политику и књижевност. Излази суботом на Цетињу. Уредник: *Филип Јерговић*. Цена годишње: 8 К. (Обу-стављен на пошти од новембра месеца о. г.)

11. *Грађанин*, недељни лист за автономне, просветне и материјалне потребе. Излази у Панчеву. Цена: 8 К годишње. Уредник: *Никола М. Косанић*.

12. *Домаћица*, Орган Женског Друштва и његових подружина Излази у Београду месечно у свескама од пет табака и стаје за нечланице годишње: 6 дин. Чланице добијају лист бесплатно Одговорни уредник је *Влад. Т. Спасојевић*.

13. *Домаче Огњиште*, централни орган Удру-ге учитељица краљевине Хрватске и Славоније и секције „За нашу децу“. Излази у Загребу за 1908. г. једанпут, а од идуће 1909. г. двапут месечно. Уређује: *Милка Погађач*. Цена годишње: 720 К.

14. *Žensky Obzor*. Месечни реви чешких женскиња. Излази у Прагу у месечним свескама. Уређује га: *Ана Циглосерова*. Цена годишње: 5 К, а с литерарним додатком: 6 К.

15. *Женски Глас*. Орган бугарског женског савеза. Излази месечно на целом табаку. Цена: 4 лева (круне). Уредник: *Божилова-Пашева*.

16. *Застава*. Лист српске народне радикалне странке. Излази у Новом Саду двапут дневно. Уредник: *Константин Брэдваровић*. Цена годишње: 32 К, кад се оба листа шаљу, а 39 К, кад се сваки за себе шаље.

17. *Здравље*. Лекарске поуке о здрављу и болести. Издаје друштво за чување народног здравља. Уређује професор др. *М. Јовановић-Башуш*. Излази у Београду једанпут месечно у свескама од 2 табака. Цена: 2 дин. годишње.

18. *Источник*, званичан орган великог црквеног суда за духовне потребе. Излази у Сарајеву у свескама сваког 15. и последњег дана у месецу. Цена је листу годишње: 6 К. Уредник је: др. *Симеон Поповић*.

19. *Ласта*, ђачки лист, сомборских гимназијских ђака Срба. Излази месечно једанпут у Сомбору под уредништвом: *Богдана Гавриловића*. Цена: за Сомбор: 1 К годишње, а за стране земље 150 К.

20. *Лесковац*. Политични лист. Излази сваког четвртка у Њујорку (Америка). Издаје и уређује: *Душан Поповић*. Цена за стране земље: 1 долар, за Америку: по долара.

21. *Мала Библиотека*. Излази у књижицама у Мостару двапут месечно под уредништвом: *Ристе Кисића*. Цена: 8 К годишње.

Осим тога примали смо у замену, док последња два месеца нису државне поште обустављале: *Подринске Новине*, и док није престао излазити октобра месеца о. г. мостарски лист: *Народ* и вршачки лист „*Родољуб*“ долазити.

22. *Народне Новине*, лист за народно просвећивање. Излазе у Београду крајем сваког месеца у књижицама од 32 стране, увек са сликама. Уређује: *Живојин А. Дачић*, професор. Цена: за Србију 2 дин., а за све остале земље: 3 динара.

23. *Napredak*, народно-педагошка смотра, издаје хрватски педагошко књижевни збор у Загребу. Уредник: *Стејпан Басаревић*. Излази у месечним свескама, изузимајући школских фебрија. Цена је годишње: 10 К. — Уз овај лист излази двапут месечно *Hrvatski Učiteljski Dom*, који примају бесплатно претплатници „*Napredka*“. Уредник је овом листу: *Стејпан Шмид*.

24. *Невен*. Чика Змај Јовин, лист за децу. Излазио је двапут месечно (престао ове школ. 1908—9. год.) Уредник: *Кузман Миловановић*. Цена: 4 К.

25. *Omladina*, гласило народно-радикалнога ђачства словеначког. Излази у месечним свескама у Љубљани и стаје на годину: 4 К. Уредник је: *Михаел Рожанец*.

26. *Нови Васишач*. Орган за педагошку књижевност. Излази у Срем. Карловцима у месечним свескама од 2—3 табака. Цена: 6 К годишње. Издаје и уређује: *Васа Вишојевић*, равн. учитељ у Сјеверину код Беловара и *Зора Нешковић*.

27. *Привредник*. Орган Савеза српских земљорадничких задруга, српског привредног друштва и главне привредне задруге. Уз Привредник иде као додаток *Задругарство*. За оба листа је уредник: *Љ. П. Ристић*. Цена годишње: за задругаре: 4 К а за друге земље 6 франака за оба листа.

28. *Стармлади*. Хумористично - сатиричан лист. Излази у Новом Саду 1. и 16. дана у месецу. Цена 8 К годишње. Уредник: *Петар Крстоношић*.

29. *Споменак*. Илустровани лист за децу. Излази у Панчеву сваког 1. дана у месецу. Цена годишње: 2 К (за Србију: 2½ дин.) Уредник: *Иван Маршиновић*, учитељ.

30. *Српски Митрополијски Гласник*. Звани-

чан орган за народно црквене автономне послове. Излази у Срем. Карловцима недељно једанпут на целом табаку. Цена: 10 К годишње. Уредник *Мата Косовац*.

31. *Старинар*. Орган археолошког друштва у Београду. Излази у полугодишњим свескама од 5—6 табака с илустрацијама. Чланови добијају лист бесплатно, а за друге је годишња цена: 10 динара. Уредник је: *Михаило Валтровић*, професор Велике Школе у пензији.

32. *Српска Школа*. Педагошко-књижеван лист. Орган српског учитељског удружења у Босни и Херцеговини. Излази у Сарајеву у месечним свескама од два табака. Цена за чланове: 3 К за нечланове: 6 К.

33. *Српски уџишљ*. Педагошко-књижевни лист. Орган српског учитељства у Хрватској и Славонији. Излази у Загребу у месечним свескама од три табака. Цена: 8 К. Уредник: *Сава Роксандић*, учитељ.

34. *Српски Соко*. Лист за соколске ствари. Излази у Срем. Карловцима у размаку од три недеље у свескама. Цена му је: 3 К (за Србију: 4 К.) Уредници су: *Никола Максимовић* и др. *Лаза Поповић*.

35. *Словенски Југ*. Орган клуба »Словенски Југ«. Излази у Београду сваке недеље. Уредник: *Рад. Михајловић*, трговац. Власник у име клуба: др. *Божа Марковић*, професор универзитета. Цена годишње: 6 динара.

36. *Српска Независност*. Политични лист. Излази у Оакланду у Америци сваке суботе. Уредник је: *Слободановић*. Цена годишње: 1 долар (5 К).

37. *Србин*. Лист српске самосталне странке. Излази сваког четвртка у Госпићу. Уредник: *Петар М. Крајновић*. Цена годишње: 10 К.

38. *Тежак*. Илустрован лист српског пољопривредног друштва у Београду. Излази сваке недеље. Цена: 6 дин. годишње. Уредник: *Вучко С. Богдановић*.

39. *Трговачке Новине*. Орган српског трговачког удружења и гласило српске трговачке омладине. Излази у Новом Саду сваког четвртка. Уредник: *Светислав Белановић*. Цена годишње: 12 Круна.

40. *Učiteljski Glas*. Гласило савеза далмат. учитељства. Излази у Шибенику (Далмација) двапут месечно. Цена 4 К годишње. Уредник: *Динко Сировина*.

41. *Уједињено Српство*. Политични лист. Излази у Чикагу (Америка) недељно једанпут. Уредник је: *Иво Паландачић*. Цена годишње: 1 долар (5 К.)

42. *Узданица*. Војнички лист, за поуку, неговање војничких врлина и витешку забаву. Излази у Београду месечно једанпут у свескама од 2—3 табака. Цена: 5 динара. Уредник: *Градимир Драгашевић*.

43. *Уџишљ*. Педагошко-књижевни лист. Орган Учитељског Удружења у Краљевини Србији и свих српских учитеља: Излази у Бео-

граду у месечним свескама од 5—6 табака. Цена за чланове: 5 дин., за нечланове: 10 дин. Уредник: *Михајло М. Станојевић*, учитељ у Београду.

44. *Цетињски Вјесник*. Политични лист. Излази на Цетињу сваке среде и суботе. Уредник је: *Лазар Чобелић*. Цена 10 К годишње за Црну Гору, ван ње: 15 франака. (Од новембра месеца о. г. обустављен на пошти).

45. *Цариградски Гласник*. Политични лист. Излази у Цариграду сваког петка. Уредник: *Темко Поповић*. Цена годишње: 12 динара или 40 гроша.

46. *Škola*. Лист за учитеље и пријатеље школе. Излази у Загребу месечно. Цена 4 К годишње. Издаје и уређује: *Стијепан Широла*.

47. *Школски Гласник*. Лист за школу и учитеље. Излази у Новом Саду 15. и 30. дана сваког месеца осим ферија. Издаје *Ђока Михајловић*, учитељ, а уређује: *Гавра Поповић*, умир. учитељ. Цена годишње: 8 К.

Исправак.

У 9. броју „Женског Света“ код чланка „Finale“, стоји у 15. реду првог ступца одозго: „једно ружно стабло, а треба „ружино“, што молимо, да се исправи.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Задруга за узајамно осигурање мираза у Митровици, исплатила нам је осигурани мираз, те јој овим изричемо јавно захвалност и уједно препоручујемо исту задругу свима, који себи или својој деци мираз осигурати желе.

Мираз се постизава после навршења једне године дана.

Задруга шаље проспекте својих правила на захтев свакоме.

ПЕТАР РАДИЋ,
умиров. опћ. билежник
из Адашеваца.

ЂОРЂЕ ВАСИЋ,
трговац.

ГЕОРГ БОШЊАК,
крчмар.

ЉУБИЦА ВУКОВИЋ,
сви из Митровице.

ПОТРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ
и стовариште надгробних споменика
ПАЈЕ МАРКОВИЋА у Н. САДУ
у средини дунавске улице, телефон број 168.

Филијала: погребно подузеће „Конкордија“ пређе **Ђуре Стојковића**, Ђурчијска ул бр. 15.

Држи вазда огроман избор свакорских камених надгробних споменика. Натписе изрезује најсавршеније, а позлата дупла и дуготрајна. Велики избор мрт. сандука, венаца, покрива и целокупне опреме за погребне Цене строго солидне а послуга најтачнија. 140 51 52

О Д Г О В О Р И.

Гд. Ч. М. Ш. Богатић. Завршетак прве песме је политичног садржаја, а то не смемо у нашем листу износити, особито у овим кобним данима Поздрав!

Гд. Г. Г. Шишатовић. Послали смо „Голубу“, по Вашој жељи.

Г. Ј. Ј. Хрућин. Примамо радо такве белешке и употребимо.

Гд. др. П. Р. Њујорк. Примили смо. Хвала. Сећајте нас се и у будуће.

Г-ђици О. Т. Ст. Бечеј. Оно прво ће се

штампати згодном приликом, а друго је, истина, вађено из живота, ал није изнешено у лепој одећи.

Г-ђи О. С. З. Сан Анселмо. Хвала на извештају. Не дугујете за 1908. г. ништа. —

Г-ђи М. П. Карловац. Мора се језик поправити и онда ће изићи.

Г. М. Р. Долово. Примили смо. Хвала. „Јубилару“ не можемо места дати, јер критикује, а наш лист није за то.

Г-ђи А. К. Ада. Примили смо. Поправићемо мало језик па ће се згодном приликом штампати.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Данашња времена нису згодна, да се што мења на нашем листу. Наш народ море данас велике дрине и невоље на све стране. Ђ штога ћемо оставити, да прође и идућа 1909. година у оном правцу и оном облику на овој њиви народној, као што су и дојакошње 23 прошле. Само ћемо се потрудиши, да нам догодишња њива буде што лепше обрађена, те да нам, помоћу претплатника, што више плода и благослова донесе.

У то име отварамо претплату на наш лист и за идућу, 1909. а нашу 24. годину, и молимо све досадање уредне претплатнике, да нас и за идућу годину не забораве и да још по коју другу уз себе наведу, да се и она претплати на овај једини женски лист, што га имамо на овој страни, а 3 круне је тако мала цена, да је може жртвовати и најсиромашнија кућа српска, па да се дар сваког месеца по једанцији састане у мислима са својим сестрама из целог српског и словенског света.

Из прошле године остало је до данас још преко 300 претплатника који су примали лист, а нису платили своју претплату. Молимо их лепо, да нам у току овог последњег месеца децембра — пошаљу свој дуг. Који год то не учине, нека и не чекају 1. број за 1909. год. Доста што смо жртвовали за њих једну, а има их око 50, којима смо и по две прошле године слали лист на веру, даље не можемо и нећемо.

Захваљујемо се усрдно овом приликом свима досадањим скупаљачима, јер да њих није, не би могао ни овако јевтин, а као што га хвале, и додар лист — излазити даље.

Захваљујемо се и својим сарадницима и молимо их, да нас не напусте и за идућу годину. Нека и они приме с нама жртве око ове књице народне; валда ће доћи и ова времена.

У Новом Саду, 1. децембра 1908.

УРЕДНИШТВО.